

Arviointikertomus 2007

1. Tarkastuslautakunta ja tarkastustoiminta

Tarkastuslautakunnan muodostavat puheenjohtaja Juha Juusela, varapuheenjohtaja Petri Mäkelä sekä jäsenet Ritva Matara, Anita Salminen ja Jorma Staudinger. Lautakunnan esittelijänä ja valmistelijana toimi puheenjohtaja ja pöytäkirjanpitäjänä Jorma Staudinger. Lautakunta on haastatellut kunnanjohtajaa, sivistystoimenjohtajaa, kirjastonjohtajaa, kulttuurisih-teeriä, Kankaisten ja Ruuhimäen johtajaopettajia, kunnansihteeriä ja tilintarkastajaa.

Toivakan kunnanvaltuusto valitsi 29.3.2005 Oy Auditor Ab:n Toivakan kunnan tilintarkas-tajaksi, vastuullisena tilintarkastajana on toiminut 15.8.2005 alkaen JHTT Erkka Ollila.

Tarkastustoiminnan painopisteenä oli vuonna 2007 sivistystoimi. Joka vuosi toistuvina eri-tyisinä arvioitavina asioina olivat kunnan johtamis- ja ohjausjärjestelmä, konserniohjaus, omistajapolitiikka, seutuyhteistyö, kunnan visio, strategia, kriittiset menetystekijät ja toi-menpiteet niiden saavuttamiseksi, elinkeinoelämän edistäminen, markkinointi, kaavoitus, investoinnit sekä talouden tasapainotustoimenpiteet. Painopisteet perustuivat valtuustolle tiedoksi lähetettyyn arviointisuunnitelmaan vuosille 2005 - 2008. Valtuusto ei ole toistaisek-si käsitellyt arviointisuunnitelmaa.

Tarkastustoiminta on toteutettu valtuuston tarkoittamalla tavalla. Tarkastuslautakunnan ko-kousten määrää laski talousarvion 13 tilinpäätöksen yhdeksään. Talousarvio ylittyi 280 €.

2. Valtuuston asettamat tavoitteet ja niiden toteutumisen arviointi

2.1 Yleistä

Toivakan kunta on suoriutunut kuntalaisten hyvinvoinnin edistämisessä yleisesti ottaen hy-vin – peruspalvelut toimivat. Palvelujen kysynnän ja tarjonnan muutoksia ei ole ehkä kai-kilta osin onnistuttu oikealla tavalla ennakoimaan. Vrt. päivähoidon palvelutarpeen kasvu ja koulukeskuksen henkilöresurssien vähennys yhdessä vuodessa seitsemällä.

Talouden tasapainottamisessa on onnistuttu, vaikka vuosille 2006 ja 2007 laadittu tasapai-nottamissuunnitelman toimenpiteitä ei ole raportoitu. Tilinpäätös on toisena vuotena peräk-käin ylijäämäinen. Kertynyttä ali- tai ylijäämä ei ole. Tilinpäätös toteutui n. 400 t€ talousar-viota parempana.

Kunnan nettoinvestoinnit olivat 524 t€. Tästä huolimatta lainakanta ei juuri muuttunut. Lai-naa oli 397 €/asukas, mikä on Keski-Suomen pienin luku. Kuntaliiton ennakkotietojen mu-kaan lainakanta Keski-Suomessa oli keskimärin 1749 €/asukas ja Manner-Suomessa 1545 €/asukas. Keski-Suomen kuntien tilinpäätöstietojen ennakkotietoja on **liitteessä 1**.

Toivakan vuoden 2008 talousarvio ja taloussuunnitelma 2009 - 2010 ja tilinpäätös 2007 ovat yhteensä 245 t€ ylijäämäisiä eikä kertynyttä alijäämää ole katettava. Tarkastus-lautakunta toteaa talouden tasapainottamistoimenpiteiden olevan riittävät. Toivakan kunnan taloudellista tilannetta voidaan pitää hyvänä.

2.2 Kuntastrategiat

Kunnanvaltuusto hyväksyi 19.12.2005 (Kvalt 107§) **Toivakan strategiat 2006-2008** – asiakirjan. Strategia sisältää tarkistetun kunnan toiminta-ajatuksen, vision, strategiset tavoit-teet ja kriittiset menestystekijät mittareineen. Kunnanhallitus raportoi ensimmäisen kerran

kuntastrategiasta toukokuussa 2008 (Khall 187 § 19.5.2008). Asiakirjan sisältö on **liitteessä 2** sisältäen myös tarkastuslautakunnan arvion toteutumisesta. Taulukossa 1. on yhteenveto kuntastrategian toimenpiteiden toteutumisen tilanteesta. Kuntastrategian toimeenpanosta, toteutumisesta ja kriittisten menestystekijöiden mittareiden saavuttamisesta ei ole raportoitu toimintakertomuksessa.

	Toteutunut	Osittain toteutunut	Ei toteutunut	Ei raportoitu	Yhteensä
Tuloskorttien yksittäisten toimenpiteiden tilanne	11	40	15	18	84

Taulukko 1. Yhteenveto kuntastrategian toimenpiteiden toteutumisen tilanteesta.

Tarkastuslautakunta esittää, että

- **kunnanvaltuuston päätös 19.12.2005 (Kvalt 107§) keskeisten tavoitteiden ja mittareiden vuosittaisesta tarkentamisesta, strategisten tavoitteiden jalkauttamisesta hallintokuntiin ja strategiapaperin käyttöönotosta työntekijöiden päivittäiseksi työkaluksi toteutetaan,**
- **raportointia jatketaan osana muuta raportointia,**
- **kriittiset menetystekijät, mittarit ja tavoitetasot tulee tarkistaa ottaen huomioon niiden merkitys kuntastrategian toteuttamiseksi ja**
- **päivitetty kuntastrategia julkaistaan kunnan nettisivuilla.**

2.3 Valtuuston asettamat sitovat tavoitteet

Vuoden 2007 talousarviossa sitovia tavoitteita oli yhteensä 75, joista tilinpäätöksessä tarkastuslautakunnan arvion mukaan toteutui 72 ja kolme ei toteutunut laisinkaan. Kirjaston lainat, lainaaja- ja kävijämäärät eivät yltäneet tavoitteeseen. Määrät on kuvattu taulukossa 2.

	Sitovia tavoitteita	Toteutunut	Osittain toteutunut	Toteuttamatta
Hallinto- ja palvelutoimi	4 (5)	4 (4)	0 (0)	0 (0)
Sosiaali- ja terveystoimi	32 (25)	32 (12)	0 (10)	0 (3)
Opetus- ja kulttuuritoimi	37 (12)	34 (9)	0 (2)	3 (1)
Maaseututoimi	0 (0)	0 (0)	0 (0)	0 (0)
Ympäristötoimi	1 (0)	1 (0)	0 (0)	0 (0)
Tekninen toimi	1 (0)	1 (0)	0 (0)	0 (0)
Yhteensä	75 (42)	72 (25)	0 (13)	3 (4)

Taulukko 2: Vuoden 2007 sitovien tavoitteiden toteutuminen hallintokunnittain, suluissa vuoden 2006 luvut.

Tarkastuslautakunta esittää, että

- **kaikille hallintokunnille tulee asettaa kohtuullinen määrä sitovia ja muita tavoitteita,**
- **tavoitteiden tulee täyttää hyvän tavoitteen kriteerit.**
- **tavoitteiden määrää ja laatua tulee arvioida ottaen huomioon miten ne toteuttavat strategiaa,**
- **tavoitteiden toteutumisesta on raportoitava ja**
- **sitovat ja muut tavoitteet on syytä numeroida erikseen hallintokunnittain seurannan helpottamiseksi.**

2.4 Valtuuston asettamat taloudelliset ja muut tavoitteet

Käyttötalouden toimintamenojen ja toimintatulojen poikkeamat hallintokunnittain talousarvioon verrattuna sekä verotulojen ja valtionosuuksien poikkeamat on esitetty taulukossa 3.

	Meno- poikkeama	Ylitys Alitus %	Tulo- poikkeama	Ylitys Alitus %
Hallinto- ja palvelutoimi	50 t€	4,3 %	82 t€	32 %
Maaseututoimi	-2 t€	-2,9 %	3 t€	11 %
Sosiaali- ja terveystoimi	364 t€	5,5 %	41 t€	5,8 %
Opetus- ja kulttuuritoimi	136 t€	-4,0 %	17 t€	7,2 %
Ympäristötoimi	6 t€	8,5 %	6 t€	19,4 %
Tekninen toimi	137 t€	7,5 %	457 t€	25,2 %
Käyttötalous yhteensä	420 t€	3,2 %	607 t€	19,8 %
Verotulot			132 t€	2,5 %
Valtionosuudet			-110 t€	-2,5 %

Taulukko 3: Meno- ja tulopoikkeamat hallintokunnittain

Hallinto- ja palvelutoimi

Kehittämisen tärkeimmät kunnan päätösvallassa olevat toimenpiteet ovat kaavoitus, markkinointi ja elinkeinoelämän edistäminen. Näiden toteutus on edistynyt. Markkinointi on käynnistynyt 2007.

Toivakan kunnan ja Toivakan Mallinnus Oy:n (nykyisin Campaja Oy:n) välillä on käyty vuosien mittaan lukuisia neuvotteluja koskien mm. sopimusepäselvyyksistä johtuvia taloudellisia vastuita. Tästä kertyneet kokemukset ja kunnan taloudelliset satsaukset ja hyödyt on hyvä kirjoittaa opiksi otettavaksi muistioksi.

Kirkonkylän hakelämpökeskuksen toimittajaa ei ole vielä kilpailutettu, vaikka sopimus on sen mahdollistanut jo vuodesta 2006. Sopimus on myös syytä tarkistaa.

Kirkonkylän alueella ei ole vapaita yritystontteja. Kunnalla ei ole nelostien varrella yritys-alueita. Aittojärvi-Harju -alueen rantatonttien myynti ei ole toteutunut kunnanhallituksen myyntipäätöksestä (Khall 70 § 19.2.2007) huolimatta. Tonttien tuotteistamisen, markkinoinnin ja myynnin vastuut ovat epäselvät.

Kunta omistaa n 2 miljoonan euron arvosta Suur-Savon Sähkön osakkeita, jotka tuottavat osinkoa noin 35 000 euroa vuodessa.

Toivakan kunnan ja Toivakan Vanhustentukiyhdistyksen väliset sopimukset on syytä tarkastaa. Kunnan tulee erityisesti kiinnittää huomio esteellisyyksiin, koska osa yhdistyksen johdossa olevista on kunnan johtavia viranhaltijoita. Työskentelyn ja asumisen turvallisuus tulee taata kunnan asukkaille ja työntekijöille myös Palvelukeskuksen yhteydessä olevissa yhdistyksen tiloissa. Kunta on korjannut omistamallaan alueella olevat kosteusvauriot.

Maaseututoimi. Maaseutuyrittäjät ovat saaneet neuvonta-apua EU- ja kansallisten tukien hakemiseksi. Maksettu maataloustuki ylittää selvästi talousarvioon merkityt tavoitteet.

Sosiaali- ja terveystoimi

Terveystoimen hoidon porrastus ”Toivakan malli” toimii kustannustehokkaasti. Tarvevakioidut menot ovat laskeneet vuoden 2003 86 %:sta 74 %:iin vuonna 2006 kuntien keskiarvoon verrattuna. Vertailu ei kerro terveystoimien palvelujen laatua. Taulukossa 4 on Toivakan terveydenhuollon tarvevakioidut menot.

	2003	2004	2005	2006
Tarvevakioidut menot	86 %	82 %	76 %	74 %
Sijoitus pienemmästä päästä			16.	6.

Taulukko 4: Terveydenhuollon tarvevakioidut menot. Lähde: Taloustaito –lehti.

Terveystoimen palvelut toimivat hyvin lomakausia ja hammashoidon pitkää jonoa lukuun ottamatta. Kiireettömän hoidon hoitotakuun toteutumisesta ja kiireellisen hoidon toteutumisesta ei varsinaisesti ole raportoitu valtuustolle. Kunnan toimintakertomus sisältää kaksi sivua terveystoimesta. Kunnan taloudesta terveystoimi on lähes 25 %.

Toivakan kunnan päiväkotia, Touhuvakka otettiin käyttöön elokuussa 2006. Käyttöön oton seurauksena kirkonkylän ainoa lasten leikkipaikka ei ole enää lapsiaan kotona hoitavien perheiden käytössä päiväsaikaan. Korvaava leikkipaikan rakentaminen on alkanut 2008.

Omaishoidon tuen saajien määrä on laskenut suunnitellusta 25:stä 19:sta. Vanhustenhoito toimii hyvin. Vanhustenhuolto on toistuvasti alibudjetoitu.

Sosiaalilautakunnan päätösten valmistelussa olisi hyvä käyttää oman alansa johtavia viranhaltijoita. Heitä on syytä kuulla asiantuntijana myös päätöskokouksissa.

Opetus- ja kulttuuritoimi

Opetus- ja kulttuuritoimi alitti talousarvionsa toimintamenot 228 t€ eli 8 % (145 t€ eli 5 %).

Koulut alittivat talousarvionsa toimintamenot 194 t€ eli 9 % (110 t€ eli 5 %). Koulujen oppilasmäärä ml. esikoulu oli 302 (319). Talousarvion perusteena oli 318 oppilasta, johon verrattuna laskua oli 5 %. Oppilasmäärä laski vuodessa 6 % (11 %). Koulujen henkilökuntaa oli 43,5 (50,5). Talousarvion perusteena oli 45,5. Henkilökunnan määrä laski vuodessa seitsemällä eli 14 %. Oppilasmäärän ja henkilökunnan määrän vähenemisen vaikutuksia opetuksen laatuun ei ole raportoitu. Koulu on pyrkinyt aktiivisesti järjestelemään opetusta tarkoituksenmukaisesti. Ryhmäkoot ovat olleet valtuuston hyväksymissä rajoissa. Toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet ovat toteutuneet.

Kyläkouluilla on suuri merkitys kylien toiminnan keskuksina ja kylän elinkelpoisena pitämisessä. Kyläkoulujen asemaa harkittaessa tulee ottaa huomioon niiden kokonaisvaltaiset vaikutukset paikkakunnan elinvoimaisuuteen pitkällä aikavälillä.

Yleissivistävä koulutus alitti talousarvionsa toimintamenot 15 t€ eli 22 %, vaikka opetustuntien määrätavoitteet ylittyivät.

Kulttuuritoimi on järjestänyt kattavasti tapahtumia hyödyntäen verkostoja ja raportoinut toiminnastaan esimerkillisesti. Kunta sai 20 t€ Länsi-Suomen Lääninhallitukselta kirjasto-ohjelman vaihtamisen. Kunta liittyi Aalto-kirjastoihin, mikä mahdollistaa kuntalaisten laajemman aineistojen saannin. Puukki valmistui harrastustilaksi.

Aamu- ja iltapäivätoiminta toimii hyvin. Vapaa-aikatoimi, joka sisältää liikunnan ja ulkoilun sekä nuorisotyön, alittivat talousarvionsa toimintamenot 18 t€ eli 11 %. Henkilöresurssiin puute rajoittaa toimintaa ja sen laatua.

Ympäristötoimi. Rakennus- ja toimenpidelupien määrä nousi vuoden 2006 78:sta 94:aan. Asuinrakennuksia valmistui 9 (10) ja loma-asuntoja 12 (14). Suluissa 2006 tiedot. Rakentajien palvelut eivät ole toimineet parhaalla mahdollisella tavalla sijaisjärjestelyjen johdosta.

Tekninen toimi. Omaisuuden pitkäjänteiseen hoitoon ei ole varattu riittävästi resursseja. Osa kiinteistöistä on edelleen kunnossapidon ulkopuolella. Opastetaulun rakentaminen (7000€) kirkonkylälle ei toteutunut. Puistojen ja yleisten alueiden hoitoon varatuista rahoista jäi 50 % käyttämättä (3748,84€).

Kunnan käyttötalous, verotulot ja valtionosuudet. Vuoteen 2006 verrattuna kunnan käyttötalouden **toimintamenot kasvoivat n 900 t€ eli 8,4 %** ja **toimintatuotot kasvoivat n 200 t€ eli 9,7 %**. Verotulot kasvoivat vuoteen 2006 verrattuna 5,9 % ja valtionosuudet 1,4 %. Tietoja peruspalvelujen saatavuudesta ja rahoituksen riittävydestä on **liitteissä 3 ja 4**.

Investoinnit. Investoinnit toteutuivat lukuun ottamatta kirkonkylän vesihuollon rakentamista, kaavateiden kunnostusta, Aittojärvi – Harjun alueen vesihuollon ja katuvalaistuksen rakentamista, jotka kaikki toteutuivat vain osittain. Investointituloja kertyi suunniteltua enemmän osakkeiden ja kiinteistöjen myynistä. Investointien määrää ja poistoja on esitetty taulukossa 5.

vuosi (asukasluku)	TP2004 (2375)	TP2005 (2355)	TP2006 (2359)	TP2007 (2347)	TA2008	TA2009	TA2010
Suunnitellut inv-menot	966 t€	745 t€	586 t€	696 t€	1005 t€	251 t€	170 t€
Toteutuneet inv-menot	494 t€	681 t€	531 t€	682 t€			
Toteuma %	51 %	91 %	91 %	98 %			
Suunnitellut inv-tulot	486 t€	576 t€	411 t€	55 t€	10 t€	6 t€	5 t€
Toteutuneet inv-tulot	445 t€	500 t€	366 t€	159 t€			
Toteuma %	92 %	87 %	89 %	290 %			
Suunniteltu netto	480 t€	168 t€	176 t€	640 t€	995 t€	245 t€	165 t€
Toteutuneet netto	49 t€	180 t€	166 t€	524 t€			
Toteutuma %	10 %	107 %	94 %	82 %			
Tot inv-menot/as	208 €	289 €	225 €	291 €			
Poistot /asukas	137€	167 €	116 €	127 €			

Taulukko 5: Investointien määrä ja poistot lisätalousarvio mukaan lukien.

Suomen kuntien ja kuntayhtymien investointien omahankintameno 2007 oli 671 €/asukas. Toivakan kunnan vastaava luku oli 281 €/asukas. Suomen kuntien ja kuntayhtymien poistot 2007 oli 344 €/asukas. Toivakan kunnan vastaava luku oli 127 €/asukas. Investointien ja poistojen taso on ollut ja on suunniteltu olevan vähäinen omaisuusmassaan ja strategian mukaisesti tavoitteisiin verrattuna.

Tarkastuslautakunta esittää, että

- alibudjetoinnista luovutaan,
- laaditaan raportti kunnan satsauksista ja hyödyistä Toivakan Mallinnus Oy:öön ja mitä tästä hankkeesta on opiksi otettavaa,
- kilpailutetaan kirkonkylän hakelämpökeskuksen toimittaja ja päivitetään vuokrasopimus,
- ryhdytään toimenpiteisiin yritysalueiden hankkimiseksi,
- selvitetään Aittojärvi-Harju – alueen rantatonttien myynnin viivästyminen,
- selkeytetään tonttien tuotteistamisen, markkinoinnin ja myynnin vastuut,
- selvitetään mahdollisuudet hyödyntää Suur-Savon Sähkö Oy:n osakkeiden pääoma kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseksi,
- sopimus Vanhustenyhdistyksen kanssa päivitetään, laaditaan selvitys toimenpiteistä kunnan asukkaiden ja työntekijöiden terveyden turvaamiseksi yhdistyksen tiloissa ja yhdistyksen taloudellisista edellytyksistä selvittää kiinteistöjensä korjaamisesta,
- terveystoimen talousarvio ja tilinpäätös sisältäisi enemmän Palokan terveydenhuollon kuntayhtymän ja Keski-Suomen sairaanhoitopiirin tietoja palvelujen laadusta,
- selvitetään opettajien määrän laskun vaikutukset opetuksen laatuun,
- kiinteistöille laaditaan elinkaarisuunnitelmat ja suunnitelman mukaiseen kunnossapitoon varataan riittävät resurssit,
- palveluihin varatut rahat tulee käyttää tarvetta vastaavasti palvelujen ylläpitämiseen ja kehittämiseen (esim. nuorisotyö, vapaa-aika- ja liikunta, puistot ja yleiset alueet),
- investointien taso nostetaan strategioiden edellyttämälle tasolle,
- kuntakonsernille asetetaan toiminnallisia ja taloudellisia tavoitteita ja
- laskennallisten menojen suuret muutokset talousarvioon verrattuna tulee selvittää.

2.5 Henkilöstö

Henkilöstökertomus on tehty jo kolme kertaa ja valmistunee vuodesta 2007 lähiaikoina. Sisältö kehittynee suositusten ja tarpeiden mukaiseksi. Efeko on tehnyt syksyllä 2007 henkilöstön työilmapiirikartoituksen. Tarkastuslautakunta sai raportin käyttöönsä 20.5.2008. Keskeisenä kehittämistoimenpiteenä on johtamisen kehittäminen, kehittämiskeskustelujen käyminen ja henkilöstöriskien pienentäminen. Sijaisten puuttuminen muodostaa vakavan henkilöstöriskin osaamisen ollessa yhden henkilön varassa. Kehittämiskeskustelujen sisältöä ja dokumentointia ei ole ohjeistettu. Työterveyshuollon sopimus on vuodelta 1973.

Tarkastuslautakunta esittää, että

- valtuustolle raportoidaan työilmapiirikartoituksen tulokset, tarvittavat kehittämistoimenpiteet ja niiden toteutuminen,
- esimiehille koulutetaan kehittämiskeskustelujen käyminen,
- kehittämiskeskustelut ohjeistetaan ja toteutumista seurataan,
- sijaisjärjestelyt toteutetaan ja
- työterveyshuollon sopimus päivitetään.

2.6 PARAS-hankkeen toteutuma-arviointia

Toivakan kunta on täyttänyt minimivaatimukset PARAS-hankkeen selvityksien toteutuksessa ja raportoinnissa. Elokuun 2007 valtuustonkokouksessa sovittua Kuntaliiton suosituksen mukaista PARAS-hankkeen toimeenpanosuunnitelmaa ei ole syksyn 2007 aikana laadittu. Kuntalaisille ei ole kerrottu hankkeesta.

Tarkastuslautakunta esittää, että

- kuntastrategia päivitetään ottaen huomioon Kuntaliiton suositus PARAS-hankkeen toimeenpanosuunnitelmasta ja
- PARAS-hankkeesta kerrotaan myös kuntalaisille.

3. Tarkastuslautakunnan vuosien 2005 ja 2006 arviointikertomusten toimenpide-ehdotusten seuranta

Tarkastuslautakunnan esittämien ja valtuuston hyväksymien toimenpide-ehdotusten toteutumisen seuranta on esitetty liitteessä 5. Liitteeseen on lisätty seurantaan varten myös vuoden 2007 toimenpide-ehdotukset. Kooste tilanteesta on taulukossa 6.

Toteutunut	Osittain toteutunut	Ei toteutunut	Yhteensä
1	11	22	34

Taulukko 6. Toimenpide-ehdotusten toteutumisen tilanne.

4. Yhteenveto

Yhteistyö- ja kehittämishankkeiden toteuttaminen on viime vuosien tapaan sitonut huomattavasti luottamushenkilöiden ja kunnan viranhaltijoiden työpanosta, mikä on vaikuttanut johtamis- ja toimintaresursseihin. Työntekijät ovat tehneet parhaansa annettujen resurssien ja johtamisen puitteissa kuntalaisten hyvinvoinnin ja kestävän kehityksen edistämiseksi.

Toimintajärjestelmä ohjeistuksineen kaipaa jatkuvaa ja suunnitelmallista kehittämistä, josta on nähtävissä orastava alkua. Kuntastrategia 2006 – 2008 jalkauttaminen on alkamassa ja systemaattinen raportointi on alkanut. Strategia kaipaa päivityksen.

Kunnan toiminnan suunnittelussa ja seurannassa tulee painopistettä siirtää lyhyen aikavälin (talousarviovuosi) talouden suunnittelusta pitkän aikavälin toiminnan ja talouden suunnitteluun kuntastrategioiden toteuttamiseksi.

Tarkastuslautakunnan arviointikertomuksilla on ollut vaikutusta kunnan toimintaan, vaikka tarkastuslautakunnan esittämät toimenpiteet eivät ole vielä toteutuneetkaan. Yhteistyö kunnanhallituksen ja lautakuntien kanssa on kehittynyt vuoden 2007 aikana.

Tarkastuslautakunta esittää, että kunnanvaltuusto keskustelee tarkastuslautakunnan roolista kunnanvaltuuston työrukkasena ja sen tekemien valtuuston hyväksymien esitysten täytäntöönpanon toteuttamisesta.

LIITTEET

1. Keski-Suomen kuntien tilinpäätöstietojen ennakkotietoja
2. Toivakan strategiat 2006-2008 ja toteutuma-arviointia
3. Peruspalvelujen saatavuus ja rahoituksen riittävyys 2006 –raportti
4. Peruspalvelujen saatavuus ja rahoituksen riittävyys 2003 – 2006 –raporttien kooste
5. Arviointikertomusten toimenpiteiden toteutumisen seuranta

Toivakassa .5.2008

Juha Juusela

Petri Mäkelä

Ritva Matara

Anita Salminen

Jorma Staudinger